

ELSA ANTILA

*Olenko muka
vaaraton nainen*

Olenko muka vaaraton nainen

Elsa Anttila

Olenko muka vaaraton nainen

SAGA Egmont

Olenko muka vaaraton nainen

Cover image: Shutterstock

Copyright © 1984, 2023 Elsa Anttila and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727095219

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

– Olisiko syytä tiedustella konttorin naisilta, kenet nämä haluaisivat Eeva-rouvan äitiysloman sijaiseksi?

Viisi tyrmistynyttä katsetta kohdistui Tuomo Rautioon, kunnan elinkeinoasiamieheen, jonka Hakasähkö oli palkannut sivutoimiseksi konsultikseen ja joka siinä ominaisuudessa osallistui päätöksentekoon yhtiön johtoryhmän kokouksessa.

– Mitäs sanomista niillä nyt siihen ois, Aulis Lampela hämmästyi. Käyttöpäällikön äänestä heijastui närkästys.

Pitkän pöydän päässä istuva toimitusjohtaja rykäisi. – Meillä ei ole täällä isommasti vouhoteltu millään työpaikkademokratioilla. Yleensä jokainen meistä on hoitanut henkilökunta-asiansa osastollaan itse, mutta kun näitä konttorin naisia joutuu tässä katselemaan meistä itsekukanenkin, on konttoripäällikkö ottanut valinnat esiin johtoryhmän kokouksessa.

– Ettei siihen nyt ihan petolinnun näköistä oteta pelkästään vahingossa, Aulis Lampela selvensi.

– Oliskos ehdotuksia? konttoripäällikkö tiedusteli.

Katseet käväisivät hänen edessään muovitaskussa pullottavassa hakemuspinkassa.

– Oliskos siellä ketään silmäniloa? Aulis Lampelan kädet tekivät kurvikkaan liikkeen.

– Olis kai täällä montakin... Konttoripäällikön käsi kosketti nippua. – Mutta minä ajattelin vähän Kikka Hakamaata.

Huoneeseen tuli hetken hiljaisuus. Tuomo Rautio näki toimitusjohtajan kumartuvan hivenen eteenpäin.

– Onko Hakamaan Kikka hakenut sitä paikkaa?

– Hän soitti toissapäivänä.

Aulis Lampela vihelsi ja filosofoi musiikin jatkeeksi: – Routahan se porsaat kotiin ajaa.

Konttoripäällikkö luki kysymyksen Tuomo Raution katseesta.

– Kikka oli joskus koulukesinään ja opiskeluaikoinaan meillä konttorissa. Teki gradunsakin kauppa- ja kauppakorkeaan Hakasähkön lämpöenergian myynnistä kauppalan alueelle.

– Ekonomi ja hakee Eeva-rouvan sijaisuutta?

– Kauppatieteen maisteri ja tekee niin, konttoripäällikkö vahvisti.

– Siinä on avioero takana, Aulis Lampela selvensi. – Mikäli minä olen kuullut.

Toimitusjohtaja osoitti kynällä konttoripäällikköä.

– Kikka voi todella tarvita tätä paikkaa. On saanut sen verran siipeensä, että haluaa takaisin kotiseudulle ... Luultavasti hänet saa kohtuupalkallakin.

– Minä uskon niin. Ja se hillitsee vähän toistenkin intoilua, kun siinä on maisterisnainen kilpailemassa vakansseista. Ne pakkaavat siellä jotkut turhaan vertailemaan palkkojaan atk-tyttöjen palkkoihin.

Sähkölaitospäällikkö muisti atk-tytöistä jotakin. – Siitä kyllä, pojat, kuullaan kotona, kun valitaan ex-rouva sähköyhtiön konttoriin.

Toiset naurahtivat.

– Hakamaan Kikka ei ole mikään Maj-Lis Wilén, konttoripäällikkö muistutti. – Tämmöisestä partiotyöstä nyt ei luulis olevan mitään vaaraa kenellekään. Toisaalta sen verran railakaskin, että ainakin ennen siitä pitivät ukot näppinsä erossa.

Aulis Lampela näytti ovelalta.

– Onhan se naimisissa ollut nainen. Tottunut omaan insinööriin. Se oli semmoinen villikissa vielä täällä ollessaan, mutta siitähän on voinut kasvaa nainen näinä vuosina.

Tuomo Rautio katsoi hakemuskasaan.

– Periaatteessa on kyllä väärin tuoda tänne jostain muualta nainen, jolla jo entuudestaan on työpaikka, täällä omassa pitäjässään olisi työttömiä yrittämässä tähän paikkaan.

Toimitusjohtaja huitaisi kättään. – Minä yritin kesällä moneen otteeseen karjakon lomittajaa meidän maatilallemme. Kesti kauan ennen kuin sellainen löytyi, isolla rahalla ... Pidetään päätettynä, että otetaan Kikka Hakamaa, ja ruvetaan kaatelemaan kahvia kuppeihin. Minulla alkaa rotarylounas kahdenkymmenenviiden minuutin kuluttua ...

Tällä tavalla, elinkeinoasiamies Tuomo Raution vastalauseesta huolimatta, tuli Kikka Hakamaa valituksi Hakasähkön pääkirjanpitäjän sijaiseksi tämän äitiysloman ajaksi.

Kikka oli varma, että kuski näki hänen juoksevan matkalaukut käsissään rautatieaseman suunnasta, mutta tämä rysäytti siitä huolimatta linja-auton oven kiinni ja painoi vilkun päälle.

– Saanko auttaa.

Keskikokoinen, tavallisen näköinen mies sieppoi laukut Kikan käsistä ja lähti lujaa vauhtia kohti bussia. Hyvä kun Kikka pysyi miehen matkassa.

Mutta sekin yritys oli tuomittu epäonnistumaan. Vaikka he olivat jo linjurin vieressä sen peräpuolella, kuski ei ollut huomaavinaanakaan viime hetken tulijoita, vaan ohjasi auton liikenteeseen.

Auttaja pysähtyi. – Kyllä me nyt joudumme odottelemaan seuraavaa linjuria.

Me!

Kikan huohotus pysähtyi siihen. Hän naulasi katseensa mieheen niin jäisenä kuin osasi.

– Minulla ei kyllä ole mitään varsinaista kiirettäkään, hän ilmoitti kylmäkiskoisesti. – Voi olla, että menenkin vasta myöhemmin iltapäivällä. Miten nyt sattuu. Kiitos vaan avusta!

Miehentorvi ei tehnyt liikettäkään laskeakseen laukkuja alas ja luovuttaakseen niitä omistajalle. Eivätkä ne näyttäneet edes painavan hänen käsissään, vaikka olivat raskaat kuin synti. Kikka oli pakannut niihin kaiken tärkeimmän, jonka avulla pääsis aloittamaan asustelemisen sähköyhtiön tarjoamassa asunnossa ilman että hänen tarvitsi ruveta kulkemaan kotikylällä saakka lapsuuskodissaan. Hänellä oli ollut kahtaallinen tunne asiasta: toisaalla taisteli halu heittäytyä äidin ja isän hemmoteltavaksi, toisaalla muistutteli järki itsenäisen elämän tarjoamasta vapaudesta, jolle ei mikään muu vetänyt vertaa.

Siihen itsenäisyyteen kuului myös vapaus valita oma seuransa. Miehen ”me joudutaan odottelemaan” kuullosti Kikan korvissa raivostuttavan tuttavalliselta. Niin kuin tässä olisi kysymyksessä jokin vanha aviopari eivätkä toisilleen ventovieraat ihmiset.

Vai kuvitteliko mies olevansa joku James Bond, joka iskee naisen kuudessa sekunnissa kiidättäessään tämän laukkuja bussille?

– Minä selviydyn tästä eteenpäin yksinkin, Kikka ilmoitti hyisesti. – Kiitos hyvästä yrityksestä!

Ei tehnyt vaikutusta. Mies seistä toljotti laukut käsissään ja rupesi tähyilemään linja-autoaseman suuntaan.

– Meidän on kai parasta pistää nämä laukut säilytykseen. Meidän!

– Minun tietääkseni me emme ole matkalla jonnekin yhdessä, Kikka sai juuri ja juuri raivoltaan sanotuksi.

Mies hämmästyi. – Miten niin? Etkö sinä ole menossa Hakajärvelle niin kuin minäkin?

Kikan päänupissa myllersi kuumeisesti hänen yrittäessään tunnistaa miehen. Vanhoja kansakoulun aikaisia kavereitako? He olivat suunnilleen saman ikäiset. Mutta hän ei saanut kaveria mieleensä. Ei oppikoulusta, ei edes tansseista tai urheilukentältä.

– Minä nyt kyllä tarkoitin vähän muuta, hän sanoi ääneen kyllästyen mieheen lopullisesti. – Siihen suuntaan on todennäköisesti kolmekymmentä muuta menijää meidän lisäksemme, mutta en minä silti kuljettele yhdessä niitten kanssa laukujani minnekään.

Jotakin älyyn viittaavaa välähti miehen ilmeessä. Hän laski laukut käsistään ja nosti hattuaan.

– Anteeksi, niin! Sinä et tunnekaan minua, Kikka. Minä olen Tuomo Rautio.

Tuomo Rautio?

Kikan ohimoihin koski ja aivoissa surrasi. Tuomo Rautio. Mies sanoi sen kuin olisi ilmoittanut olevansa Väinö Linna tai Lasse Viren. Tai ainakin vanha luokkakaveri, jota sinuteltiin tässä ihan luontevasti. Mutta – Kikalle nimi ei sanonut mitään. Vaikka mies tunsikin hänet aivan selvästi ja oletti Kikankin puolestaan tuntevan.

Jokin miehen olemuksessa sai Kikan adrenaliinit liikkeelle. Se oli todennäköisesti tämän levollinen varmuus. Joissakin toisissa olosuhteissa se olisi ihastuttanut ja saanut olon tuntumaan turvalliselta. Nyt se kiehautti Kikan raivoon. Herra ja hidalgo oli ilmeisesti sähköyhtiön suuruuksia. Kenties suorastaan insinööri. Pitihän uuden konttoritytön nyt sellainen tuntea.

Miten mies tunsikin hänet, Kikka ei pystynyt ymmärtämään. Eikä välittänytkään ymmärtää. Jos tämä tyyppi kuvitteli iskevänsä miehenkipeän eronneen naisen noin vain lennosta, niin se oli kyllä erehdys.

– Herran nimi voi olla vaikka Thomas Alva Edison, mutta minuun se ei ota yhtään kipinää. Onko selvä?

Mies oli Kikkaa nopeampi. Ennen kuin Kikan sormet tavoittivat matkalaukut, ne olivat jälleen ylhäällä miehen käsissä. Ja sitten menttiin kohti linja-autoasemaa. Kikka joutui puoliksi juoksemaan pysyäkseen miehen jäljessä. Tämä pysähtyi vasta matkatavarasäilytyksen tiskin edessä, jolle rojautti laukut.

Mies työnsi kasvonsa aivan Kikan nenänpäähän kiinni.

– Tässä äksyilyssä, tyttö, ei ole kyllä mitään järkeä, mutta ihan niin kuin haluat. Vähänkin vähemmän torvit ihmiset käyttäisivät nämä kolme tuntia ihan toisin.

– Kuten? Kikka sihahti.

– Vaikka nyt menemällä syömään ja tutustumalla toisiinsa.

Mutta ei väkisten...

Mies nosti hattuaan ja meni.

Tutustumalla toisiinsa! Kikka oli halkeamaisillaan raivosta. Ennen kaikkea hän oli vihainen itselleen.

Minäkään en saa sanaa suustani silloin kun pitäisi, himputti vieköön. Silloin kun sille läskiaivolle olisi pitänyt huutaa päin naamaa, ettei ole minkäänlaista halua tutustua. Eikä tule olemaankaan.

Hän sai kiukun kyyneleet silmiinsä ajatellessaan miehen mielikuvitusta. Sähköyhtiön äijät näkivät hänessä, Kikassa, tietenkin helpon saaliin. Pettyneen ja turhautuneen naisrievun, joka oli kiitollinen jokaisesta huomionosoituksesta, jonka herrat suvaisivat hänelle lahjoittaa.

Kääntyessään takaisin tiskille päin Kikka kohtasi harmaatukkaisten pienikokoisen naisen osanottoa ja ymmärtämystä täynnä olevan sinisen katseen.

– Älkää ottako tätä vakavasti, pikkurouva, nainen lohdutti. – Miehet ovat joskus syksyisin niin kummallisia. Kun on jahtiaika eivätkä ne pääse sorsametsään. Mutta eivät ne tarkoita sanoillaan yhtään mitään. Hänkin rakastaa pikkurouvaa niin, että sen näkee päältäkin.

– Rakastaa?

Leveä hymy levisi naisen äidillisille kasvoille.

– Sehän aivan loisti teidän miehenne silmistä, kun hän katsoi vielä tuolta ovelta jälkeensä... Nainen heilutti sormeaan... Tällä paikalla oppii tuntemaan ihmiset, rouva.

Nainen kumartui kohti Kikkaa. Hänen puheensa muuttui kuiskailuksi.

– Minä näen ihmisistä heidän sielunspektrinsäkin. Se loistaa voimakastahtoisista ihmisistä jo kauas. Semmoisena säteilynä. Ja te kaksi sovitte totisesti yhteen. Värit olivat hätkähdyttävästi yhteneväiset. Ihan niin kuin Dannylla ja Armillakin, kun ne...

Nainen näki Kikan katseen.

– Kaksi markkaa laukulta... Hän vetäytyi kauemmaksi tiskinsä taakse... Neljä markkaa yhteensä.

Kikka ojensi viitosen ja sai vastakuitin ja markan kolikon. Hän oli jo monen metrin päässä tavarasäilön tiskiltä, kun kuuli vielä naisen äänen:

– Ne Danny ja Armi olivat täällä Urheilutalolla...

Linja-auto tuli kohta laituriin. Kikan tyytyväisyydeksi ketään ei istuutunut paikalle hänen viereensä. Se saattoi johtua hänestä itsestään huokuvasta kylmäkiskoisuudesta, Kikka syytti itseään, mutta ei yrittänyt näyttää yhtään houkuttelevammalta puhekumppanilta. Linja-autossa oli tuttuja ihmisiä sekä naapurikirkonkylältä että omasta pitäjästä, ja Kikkaan luotiin uteliaita katseita. Muutamat suorastaan kihelmöivät halusta päästä kyselykyselyä häneltä, mutta Kikan viileys piti heidätkin poissa vierusistuimelta.

Jos joku kuvitteli, että hän piti velvollisuutenaan selvittää tuttaville avioeroaan ja tännetuloaan, niin siinä kyllä erehtyivät. Kikalla ei ollut minkäänlaista halua tilityksiin. Hän ei ollut niitä ihmisiä, joilla oli tarve levittää yksityiselämänsä kuin puzzle-pelin palaset kaikkien nähtäväksi tyyliin ”sano nyt mihin tuokin palanen kuuluu”. Kikka oli tottunut täyttämään itse omat sanaristikonsa tai jättämään ne sitten auki.

Kaikkein vähiten hän kaipasi sisimpänsä penkoja juuri nyt. Tämä koko hyppy kotipitäjään perustui haluun olla vähän aikaa omissa oloissaan, omissa ajatuksissaan ja rauhassaan. Eikä Kikka aikunut käyttää aikaansa ainakaan avioliittonsa märehittämiseen. Sen hän oli ajatellut loppuun ennen eroaan.

Minä olen koko ikäni inhonnut ”mikä meni vikaan” -märehittäjiä, Kikka mietti. Pysähtyjiä, jotka tekivät mitättömästä pienestä elämästään Suuren Draaman – jälkikäteen. Ja kuvittelivat, että sen jauhaminen kiinnostaa vielä muitakin ihmisiä.

Ei kiitos, ei minulle sitä, Kikka sanoi ajatuksissaan. Minä tiedän kyllä minkä virheen minä tein: Kävelin vihille dipl.ins. Kari Mustosen kanssa. Kun jo kävellessäni mietin, olenko tekemässä elämäni tyhmyyden.

Olisipa hauska tietää, kuinka moni nainen on ajatellut samalla tavalla siinä tilanteessa. Mennessään itse rakentamaansa loukkuun. Liian tervejärkisenä kyetäkseen salaamaan totuuden itseltään ja liian kunniallisena perääntyäkseen enää siinä vaiheessa...

Se ei ollut ollut maailmoita syleilevää rakkauden huumaa. Eikä sen päättymisenkään ollut vuoria järisyttävää eron tuskaa, vaikka Kikka ei oikein uskaltanut tunnustaa eron helppoutta edes itselleen. Ei ollut hyvien tapojenkaan mukaista tuntea iloa ja kuplivaa kepeydetunnetta avioliiton päättymisestä. Kaikki ne pyhät neuvot, jotka saivat leipänsä toisten asioitten sörkkimisestä, olisivat kuolleet kauhusta, jos Kikka olisi pamauttanut niille totuuden. Eikähän sitä voinut Karin vuoksikaan. Miesparka piti sekopäisyyden osoituksena sitä, että nainen vapaaehtoisesti luopui insinöörinrouvan valtaistuimesta.

Sitäpaitsi: oli siinä kaiken mukana haikeudentunnettakin. Surumielisyyttä siitä, että kaikki päättyi niin kuin päättyi. Tai sitten siitä, että kaikki latistui sille tasolle, että oli ilo, kun se päättyi. Kaksi ihmistä olisi voinut löytää toisistaan ja itsestään kai sentään paljon enemmänkin. Niin Kikka ainakin kuvitteli, yhä vieläkin.

Ajatuksissaan hän oli katsellut ulos ikkunasta. Tai omaa kuvaansa lasin pinnasta. Äkkiä hän tajusi tuijottavansa harmaisiin silmiin, jotka tarkastelivat hänen kasvojaan vain viidentoista sentin päässä lasin ulkopuolella.

Se laukunkantaja. Tuomo Rautio vai mikä sen nimi nyt oli.

Harmin puna kohosi Kikan kasvoille. Kuinka pitkään mies oli tuossa jo tuijottanut häntä? Ja – mitä lukenut hänen ilmeistään. Ilo, jota Kikka oli tuntenut kantaessaan itse laukkunsa autolle, katosi. Ja paha aavistus valtasi hänen mielensä.

Valitettavasti se oli aivan oikea aavistus. Noustuaan autoon mies käveli ohi kaikkien vielä vapaana olevien istuinten suoraan Kikan viereen ja rojahti siihen kuin omaan teeveetuoliinsa. Hyvä kun Kikka ehti nykäistä käsilaukkunsa alta pois.

Hän näki muutaman kotikylällä tunnetun juoruakan kumartuvan supisemaan vierustoverilleen. Päänliike näkyi kuin sateenhakkaaman lasin lävitse kiukun saadessa Kikan katseen hämärtymään: hän tajusi itse antaneensa tukea akkojen olettamukselle. Laukun nostaminen tulkittiin niin, että Hakamaan eronnut tytär oli pitänyt vierellään paikkaa tälle miehelle. Tuomo Rautio vahvisti sanoillaan olettamusta. Mies kääntyi puhumaan Kikalle kuin aviovaimolleen:

– Sinä vissiin pelkäsit jo, että minä myöhästyn.

Kihelmöivä raivo tukki Kikan kurkun. Ja miehentorvi jatkoi:

– Laukut ovat jo autossa, niinhän? Minä arvasinkin, kun minulla jäi näin viime tinkaan.

Siitä nyt ei vieraampi voinut tehdä kuin yhden ainoan päätelmän, niin kuin kaksi käytävän toisella puolella istuvaa tuntematonta rouvaa tekikin.

– Nykyajan miehet ovat tuollaisia, toinen supatti vierustoverilleen. – Rouvaparka saa haalata raskaat laukut ja huolehtia asioista, kun miehenretkale venyy vain kapakoissa.

Suuttumuksensa keskellä Kikkakin huomasi saman asian: herra ”aviomies” tuoksahti lounaalleen. Mutta syytös miehenretkaleen kapakoissa venymisestä nyt oli liioiteltu. Vilkaistessaan vierelleen Kikka näki Tuomo Raution silmistä juuri ja juuri, että jotakin oli otettu. Ja nenään kantautui hyväntuoksuinen konjakin hädintuskin tuntuva leimahdus.

Mutta käytävän takana oltiin raittiuskiihkoilijoita.

– Se on merkillistä, että humalaiset änkeytyvät ihmisille tarkoitettuun yleisen liikenteen bussiin, toinen sanoi.

– Vaimoko tuotakin elättänee, kun mies ei ole työssään, vaan juomassa keskellä päivää.

– Noin nuoren ja kiltin näköinen rouvaparka!

Lapsellisuuttaan mennyt naimisiin tuollaisen rentun kanssa.

Kikka istui kuin tulisilla hiilillä. Hänen suuttumuksensa miestä kohtaan rupesi jäämään naisten nostattaman inhon taakse. Mitä nuo akat kuvittelivat olevansa, kun ottivat vapauden arvostella kanssamatkustajiaan ääneen tuolla tavalla. Luultavasti he oikein nauttivat bussissa herättämästään huomiosta ja ihmisten vilkuilusta tähän suuntaan.

– Illalla viimeisessä linjurissa se on aivan kamalaa, toinen narisi. – Humalaisia koko bussi täynnä, kun ovat tulossa ravintoloista. Muka juhlimasta.

Kikka ei saanut pidetyksi suutaan kiinni.

– Eikö se ole parempi, että semmoisilla juhlijoilla on järkeä käyttää linjuria eivätkä törttöile humalassa omilla autoillaan liikenteessä?

Kumpikin nainen nosti nenäänsä pystympään sanomatta mitään. Mutta ”aviomies” Kikan vieressä heilautti sormiaan.

– Ei niille kannata puhua mitään, kulta. Ovat jo siinä iässä, että kuulo on mennyt. Sen vuoksi ne karjuvat toisilleenkin kuin huutelisivat joen yli vastarannalle.

Rouvat jähmettyivät patsaiksi paikalleen. Luultavasti kummaltakin olisi tullut tekstiä paljonkin, mutta eivät vaan saaneet tyrmistykseltään sanaa suustaan. Ja siinä samassa bussi jo lähtikin.

Mies Kikan vieressä kääntyi uuteen asentoon ja laski päänsä Kikan olkapäälle.

Kauppatieteiden maisteri Kikka Hakamaan elämään on mahtunut suuria muutoksia. Ensín hän erosi aviomiehestään ja sitten hän päätti hakea töitä kotiseuduiltaan. Etäisyyttä – sitä Kikka kokee tarvitsevana juuri nyt!

Kun Titta saa kuulla saaneensa paikan Hakasähkö-nimisestä yrityksestä lapsuusajan maisemista, hän lähtee matkaan. Jo kotipaikkakunnan rautatieasemalla tapahtuu kuitenkin kummia.

Titta kohtaa miehen, joka suhtautuu häneen erikoisesti ja tuttavallisesti. Kuka mies oikein on, ja miksi hän suhtautuu Kikkaan niin epätavallisesti?

Elsa Anttila on kirjailija Jorma Kurvisen (1931–2002) salanimi. Kurvinen tunnetaan erityisesti ”Susikoira Roi”-nuortenkirjasarjasta. Kurvinen julkaisi myös aikuisten romaaneja. Hän työskenteli toimittajana Uudessa Oulussa ja kaunokirjallisuutta julkaisevassa Nyyrikissä, mutta jäi päätoimiseksi kirjailijaksi vuonna 1978. Kurvinen sai Valtion kirjallisuuspalkinnon kolmesti.